

DUITSERS EN NEDERLANDERS DISCUSSIËREN OVER TOEKOMST EUROPESE CHEMIE

GEEN INNOVATIE ZONDER ACCEPTATIE

Innovatie is van essentieel belang voor de toekomst van de Europese chemische industrie, maar is alleen mogelijk als zij ook maatschappelijk geaccepteerd is. Andere randvoorwaarden zijn meer risicokapitaal en consistent overheidsbeleid. Dit kwam naar voren tijdens het Nederlands-Duitse Ondernemersforum bij Bayer.

Tekst: Erik te Roller

Wil de Europese chemie blijven meetellen dan zal zij sterk moeten inzetten op innovatie", zo stelde

Werner Fuhrmann, directeur van Akzo Nobel Specialty Chemicals (tevens voorzitter van de VNCI) in de paneldiscussie tijdens het Nederlands-Duitse Ondernemersforum op 18 juni bij Bayer in Leverkusen. Door de hoge energie- en grondstofprijzen blijven de investeringen volgens hem ver achter. "De jaarlijkse investeringen in de Europese chemie zijn tussen 2006 en 2012 nauwelijks gestegen, dat is dus stilstand. In dezelfde periode zijn die in de Amerikaanse chemie bijna verdubbeld en die in China zelfs vervijfvoudigd. Chemiebedrijven investeren in China nu drie keer zoveel als in Europa en de VS samen."

Maatschappelijke acceptatie, meer risicokapitaal en consistent overheidsbeleid zijn voorwaarden om de

noodzakelijke innovatie in de Europese chemie te bereiken, zo bleek tijdens het forum over het thema Innovatie & Locatie, georganiseerd door de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel. Naast Fuhrmann namen Marijn Dekkers, topman van Bayer, Rolf-Dieter Schwalb, financieel topman van DSM en Alexander Schumann, chef-econoom van de Kamer van Koophandel in Berlijn, eraan deel.

Onvoldoende draagvlak

Met nieuwe technologie kan de industrie volgens Dekkers uitdagingen aangaan op het gebied van nieuwe medicijnen, voedselproductie en beperking van CO₂-uitstoot. Maar er is angst voor nieuwe technologie. "Veel mensen weten bijvoorbeeld niet wat een genetisch veranderde plant is en vrezen voor de gevolgen van gentechnologie, hoewel die tot hogere opbrengsten van oogsten kan leiden, de levens-

WERNER FUHRMANN (AKZO NOBEL):

"We hebben te maken met tegenwind, maar zullen op tijd oplossingen vinden."

kwaliteit kan verbeteren en zelfs levens kan redden. Deze en andere nieuwe technologieën maken geen kans als er onvoldoende maatschappelijk draagvlak voor is. Ik maak me ernstig zorgen over de acceptatie van nieuwe technologie, die met name in Duitsland en Nederland nog veel te wensen overlaat."

Hij wijst erop dat uit minstens vierhonderd wetenschappelijke studies blijkt dat het toepassen van DNA-technologie verantwoord is. "Toch zijn de meeste Duitsers hier niet van overtuigd. Als wij het van Bayer zeggen, gelooft men ons niet. Onafhankelijke gezaghebbende personen kunnen het publiek wellicht wel overtuigen. Belangrijk is ook dat politici zich hierover uitspreken." Ook in Nederland schort het aan

ROLF DIETER SCHWALB (DSM):

"Zonder innovatie is er geen duurzame ontwikkeling."

MARIJN DEKKERS (BAYER):

“Ik maak me ernstig zorgen over de acceptatie van nieuwe technologie.”

FLEXIBILITEIT EN GRUNDLICHHEIT GAAN GOED SAMEN

Nederlanders en Duitsers kunnen zakelijk goed samenwerken, zo meent Marijn Dekkers. Hij vertrok op zijn 27ste naar de Verenigde Staten, werkte daar twintig jaar en trad vijf jaar geleden aan als topman van Bayer, dat hoofdkantoor houdt in Leverkusen. Nederlanders zijn in Duitse ogen wat losser en informeel. Ze nemen geen blad voor de mond, houden niet van hiërarchie en denken oplossingsgericht, met een focus op samenwerking. De meer formele Duitsers hebben daar niet altijd begrip voor. Zij vinden het belangrijk om bindende afspraken te maken, certificaten te overleggen en strakke plannen uit te werken. De Nederlander stelt tijdens de uitvoering van de plannen regelmatig vragen om een nog beter resultaat voor de partner of klant te bereiken. Daar past geen vastgenageld plan bij. “Toch werken beide landen interessant genoeg niet op elkaars zenuwen, ondanks het contrast tussen de Nederlandse flexibiliteit en Duitse *Gründlichkeit*”, stelt Dekkers vast.

acceptatie van nieuwe technologie, valt Fuhrmann hem bij. Kinderen krijgen thuis en op school al van jongs af aan bijgebracht dat chemie niet natuurlijk is. “Maar zonder chemie loopt niets en zonder chemie is er ook geen duurzame ontwikkeling mogelijk. Daarom moeten we kinderen al vertrouwd maken met natuurwetenschappen vanaf de eerste dag dat ze naar school gaan.” Schwalb voegt eraan toe: “Zonder innovatie is er geen duurzame ontwikkeling. Alles wat we op dit gebied doen is innovatie. Dit kun je niet van elkaar scheiden.”

Nederland blijft steken

In Duitsland ontbreekt het niet bepaald aan geld voor innovatie. Met de publieke en private uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling is het land zijn doelstelling voor 2020 van 3 procent van het bruto binnenlands

product (BBP) dicht genaderd. Het bedrijfsleven neemt tweederde van deze uitgaven voor zijn rekening. Nederland mikt op 2,5 procent in 2020, maar blijft voorlopig steken op een lager percentage. “Hoewel onderzoek en ontwikkeling in Nederland traditioneel heel efficiënt zijn georganiseerd, zal de relatieve onderinvestering niet zonder gevolgen blijven”, waarschuwt Dekker. “Dit vermindert de kansen van Nederland om internationaal posities op te bouwen in sectoren waarin het land langdurig concurrerend wil zijn.”

Naast investering in R&D is risicokapitaal nodig, maar dat is schaars in Europa. Dekkers woonde twintig jaar in Amerika en herinnert zich dat de helft van zijn tennisvrienden in Boston risicokapitaalverschaffer was. “Sinds ik in Duitsland ben, tennis ik met bedrijfsadviseurs, artsen en advocaten. Ik heb nog niet tegenover een durfinvesteerder gestaan.” DSM verschaft zelf durfkapitaal aan innovatieve bedrijven. “Sinds 2001 heeft dochteronderneming DSM Venturing al in meer dan vijftig opkomende innovatieve bedrijven in de wereld geïnvesteerd”, licht

ALEXANDER SCHUMANN (KVK BERLIJN):

“In Duitsland krijgen durfinvesteerders straks meer ruimte.”

Schwalb toe. “Ook doen we aan open innovatie met de Universiteit van Maastricht en de Technische Universiteit Delft. Maar in de VS is voor kleine innovatieve bedrijven inderdaad veel meer venture capital beschikbaar.” Schumann van de Kamer van Koophandel in Berlijn voorspelt dat de situatie over een aantal jaren veel beter zal zijn: “In Duitsland past de overheid momenteel de regels aan, waardoor durfinvesteerders meer ruimte krijgen.”

Europees energiebeleid

Een gezamenlijk Europees energie- en industriebeleid kan chemiebedrijven volgens Fuhrmann een beter perspectief bieden om weer meer in Europa te investeren. “Hernieuwbare energie vind ik super, maar de Energiewende in Duitsland niet, want die is veel te duur. Voor de chemie heb ik maar één wens: hernieuwbare energie tegen concurrerende kosten, zowel voor de consument als de industrie. Als je daarin investeert heb je daar later veel aan.” Schwalb voegt toe: “Continuïteit in de politiek is ook belangrijk voor deze ontwikkelingen.” Fuhrmann verwacht niet dat de bulkchemie hier een-twee-drie verdwijnt. In het ARRRR-gebied (Antwerpen, Rotterdam, Rijn- en Ruhr-gebied) is de productie van de chemiebedrijven door uitwisseling van tal van stoffen sterk verweven en daardoor zeer efficiënt, waardoor dit cluster tot de meest concurrerende ter wereld behoort. “We hebben te maken met tegenwind, maar zullen op tijd oplossingen voor onze problemen vinden.” Dekkers voegt toe: “Er is hier al een hele infrastructuur. Voor de bouw van volkomen nieuwe fabrieken wordt ook gekeken naar locaties in de Verenigde Staten of China, maar de uitbreiding en modernisering van bestaande fabrieken in Europa blijft gewoon doorgaan.” ■